

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 7.

LETNIK XXIII.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1922.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Dr. Basaj: O pravem zadružništvu	81
Občni zbor Zadružne zveze v Ljubljani	85
Odjemalec in član	87
Nove naredbe	89
Zadružništvo	91
Razno	95

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 7, I. 1922.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Loškem potoku, r. z. z n. z., se bo vršil dne 23. julija 1922, ob 3. uri pop. na Taboru. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za 1. 1921. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Boštanju, r. z. z n. z., bo 30. julija 1922, ob pol 8. uri zjutraj v posojilnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za 1. 1921. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Prve žrebljarske in železoobrtne zadruge v Kropi in Kamnigoric, r. z. z o. z. se bo vršil radi nesklepčnosti zadnje sklicanega občnega zbora v soboto dne 29. julija t. l. ob 4. uri popoldne v zadružnem skladišču v Kropi. 1. Sprememba pravil. 2. Morebitni predlogi za prihodnji občni zbor. — V smislu § 35 pravil je ta občni zbor sklepčen brez ozira na število udeležencev.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Raki, r. z. z n. z. se bo vršil v nedeljo, dne 23. julija 1922, ob 8. uri predpoldne v posojilničnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za 1. 1921. 4. Dopolnilna volitev a) načelstva b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Horjulu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 23. julija 1922 ob 9. uri dopoldne v zadružnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Potrjenje rač. zaključka za 1. 1921. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Volitev razsodišča. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Horjulu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 23. julija 1922, ob 8. uri zjutraj v zadružnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Potrjenje rač. zaključka za 1. 1921. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sevnici, r. z. z n. z., se bo vršil 3. avgusta 1922, ob 10. uri dop. v posojilniških prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelnika oziroma njegovega namestnika. 4. Odobritev rač. zaključka za 1. 1921. 5. Izvolitev a) odbora, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Poziv upnikom. Živinorejska zadruga na Polici, r. z. z o. z. je stopila v likvidacijo. — Upniki zadruge se pozivljajo, da prijavijo svoje terjatve.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 15 Din. na leto, za pol leta 7-50 Din., za četrt leta 3-75 Din.; za člane zvezinih zadrug po 10 Din. na leto. Posamezna številka 1-50 Din. — Izhaja enkrat na mesec.
 Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po dogovoru.

Dr. Basaj:

O pravem zadružništvu.

I. Etični pomen zadružništva.

Čimbolj se družba diferencira, čimbolj se delo deli, tembolj kompliciran je ustroj družbe in njenega gospodarstva. Diferenciacija družbe in delitev dela pomenita napredek. Vsled večje kompliciranosti gospodarskega ustroja izrabijo položaj oni, ki imajo veliko gospodarsko moč in malo krščanske pravičnosti in znajo urediti gospodarstvo tako, da gospodarski napredek pri naša koristi le poedincem, masa pa ostane v istem položaju, ali pa živi kljub napredku še slabše.

Zato pa tehnični in gospodarski napredek še ne pomenitaboljšanja blagostanja mas, ker z napredkom ni za obče blagostanje dan glavni pogoj: izobražen čut socialne pravičnosti, tanka socialna vest. Le pod tem pogojem se bo komplicirano gospodarstvo uredilo tako, da bodo sadovi novih pridobitev, sadovi napredka služili občemu blagostanju,boljšanju položaja širokih slojev.

Tudi ako smo optimisti in verujemo v moralni in etični razvoj vspešno z gospodarskim in tehničnim napredkom, vendar ne moremo iti tako daleč, da bi priznali poedincu ali razredu sposobnost biti objektivni sodnik v lastni stvari, ki naj bi meril

na podlagi svoje socialne vesti šam sebi pravico. Zato je treba višjega foruma. Ta višji forum je organizacija, ki je stvorila celokupnost, občnost interesov nasproti poedincu in nad poedincem in njegovimi interesi, ki izključuje po svoji ustavi pristranost in izkoriščanje, ki zasigura enakopravnost.

Take organizacije s tako ustavo imamo v zadrugah. Organi zadruge imajo voditi zadrugo po predpisih, po štatutu ne v svojo korist, ampak v korist celokupnosti, v korist vseh članov.

Priznati je treba, da je s tem naloga šele na pol rešena. S takimi organizacijami smo šele onemogočili sebičnost in brezobzirnost poedinca v škodo bližnjega in v škodo občnosti; vpregli smo njegovo sposobnost in njegove sile v korist celokupnosti.

Še bolj sebične in še bolj brezobzirne so pa druga proti drugi organizacije. Ako pri poedincih vendar mnogokrat moramo priznati, da imajo socialni čut, da upoštevajo zahteve pravičnosti, ne moremo tega trditi o organizacijah. Žalibog opazujemo, da organizacije v medsebojnem razmerju mnogokrat ne upoštevajo niti formalnih zahtev individualističnega prava, ampak da velja v razmerju organizacije do organizacije kot najvišje načelo sila, da se uveljavlja med njimi prevara. Opažamo, da se smatra kot popolnoma opravičeno in samoumevno mnenje, da sme biti organizacija proti orga-

nizaciji, razred proti razredu, narod proti narodu krivičen, nasilen, prevaren.

Opažamo, da to, kar po naših moralnih naziranjih ni dovoljeno poedincu, sme brez očitkov in brez greha izvršiti kolektiv, organizacija. Prepovedano je nasilje, prepovedano je orožje poedincu. Oborožili pa so od temena do pete ves narod za najhujša nasilja. Postavili so sodnike za prepirčke. Za spore, ki odločajo o dobrobiti tisočev in katerih posledica je beda in gladovanje tisočev, za take spore med delavcem in podjetnikom, med razredom in razredom pa je še obče v rabi in končno odločuje stavka, izprtje, bojkot. Za njih rešitev ne najdejo višjih načel, višjih vidikov.

Nasproti temu je zadružna organizacija s prvega početka postavila kot temeljna in obvezna moralna načela kakor veljajo za poedinca. Kar ni dovoljeno poedincu in s čemer krši Kristusov nauk poedinec, to tudi ni dovoljeno organizaciji, kolektivu in s tem se pregreši proti Kristusovemu nauku tudi organizacija.

Zadružništvo stoji na stališču, da veljajo glede morale in etike ista načela za organizacijo, kakor za poedinca. Proti načelu sile je zadružništvo postavilo načelo pravičnosti in proti egoizmu ljubezen do bližnjega in vzgojo k skupnosti, solidarnosti. In ta načela uveljavlja zadružništvo ravno tako v razmerju poedinca do organizacije, kakor tudi v razmerju ene organizacije do druge. In kakor se morajo pri organizaciji poedincev v skupnost izločiti ali pa vsaj omejiti interesi posameznika radi višjih skupnih interesov, tako se pri organizaciji skupin, kolektivov, zadrug itd. morajo izločiti oz. omejiti interesi nižje edinice radi dosege višjih interesov, ki so svrha nadrejene edinice.

To se mi je zdelo potrebno uvodoma omeniti, ker je bistveno za pravo zadruž-

ništvo in se po tem zadružništvo silno loči od gospodarskih, stanovskih in drugih organizacij bojnega značaja, dočim je zadružništvo vsled tega način in pot k socialnemu miru.

II. Zadružni gospodarski red.

Ne da se več tajiti, da je kapitalizem kot gospodarski red, ki se opira na instinkt in čegar glavno načelo je brezobziren boj posameznikov za gospodarske interese, prišel v težak položaj in ne ve potov in sredstev, kako rešiti svetovno gospodarstvo iz krize, v katero ga je pripeljal.

Zato se oglašajo drugi gospodarski sistemi in peljejo v boj svoje programe in vse, kar so na njih podlagi do danes dobrega ustvarili in v kolikor so se izkazali kot življenja zmožni, da se uveljavijo kot vladajoč gospodarski red in prevzamejo vodilno mesto, kakor jo je imel dosedaj kapitalizem.

Komunizem se oglašja kot edino zveličaven in hoče postaviti na mesto kapitalistično demokratične države in njenega gospodarstva sovjetsko republiko z diktaturo proletarijata in komunističnim gospodarskim redom. — Socializem nestrpno čaka poloma, da mu gospodarska in politična moč kot zrel sad padeta v naročje.

Ne s programom in ne z besedami, ampak z delom, ki ga je dosedaj že dovišil, s širokimi organizacijami najnižjih slojev, za katerih dobrobit je prinesel resnično pomoč, s stotilijonskimi pristaši, organiziranimi v raznih vrstah zadrug, pa govori zadružništvo.

Zadružništvo se dobro zaveda, da je v stanu rešiti gospodarstvo iz današnje krize in se zaveda tudi svoje moralne moči, da spodnese tla današnjemu materializmu, pa najsi bo kapitalističnega ali komunističnega izvora. Treba je samo, da se ljudje, najširši

sluji odrečejo individualizmu, sebičnosti in materializmu v svojem srcu, kakor so se že odrekli pred svetom.

Dočim se je gospodarstvo prošlosti popolnoma emancipiralo od moralnih zakonov in so mu bili vodilni cilji dobiček in užitek, zahteva združništvo vrnitev h krščanskim načelom, zahteva zopet vzpostavitev zveze med gospodarstvom in pravostjo. Združništvo hoče gospodarstvu vrniti moralne opore, ki mu jih je kapitalizem vzel in brez katerih je gospodarstvo prišlo do današnje svetovne krize.

Gospodarstvo ne more biti samo sebi namen, ampak je samo sredstvo za človeka, da ohrani od Boga dano življenje in vodi svojo dušo do popolnosti.

Združništvo mora vedno in povsod odkrito priznavati moralna načela, na katerih sloni in ki so obenem krščanska načela. Bog sam je dal v deset božjih zapovedi — 7 iz njih urejuje socialno, družabno in gospodarsko življenje — tudi gospodarske smernice. Po teh smernicah smo dolžni urediti svoje gospodarstvo. Združništvo mora govoriti o morali in etiki in to o krščanski morali, o krščanski etiki.

Zavračati moramo torej trditve, češ da v gospodarstvu svetovno naziranje ne igra vloge in da marširajo lahko skupaj skupine z različnim svetovnim naziranjem. Ako priznavamo to, priznavamo upravičenost kapitalizma in njegove trditve, da v gospodarstvu ni etike, ampak samo produkcija, distribucija, profit in uživanje.

Vsi veliki zadrugarji vseh časov so za temelj združništvu polagali moralna in etična načela. Naj za primer kratko omenim R. Owen a, krščanske socialce na Angleškem in Raiffeisen-a.

Robert Owen n. pr. pravi, da imajo oni, ki imajo vpliv na usodo drugih, tudi veliko dolžnost, da vzgajajo njih značaj in da

skrbijo poleg gmotnega tudi za duševni napredek podrejenih. Kako je obsodil materializem svojega časa, kaže to, kar je zapisal v svojem socialnem sistemu: „Prav kmalu sem spoznal, s kakšno skrbnostjo postopajo z mrtvimi stroji in s kakšno brezbriznostjo in preziranjem ravnajo z živimi stroji, z delavci.“ Njegov končni cilj je reorganizacija družbe na združnem temelju. Na mesto konkurence naj stopi kooperacija.

V pravih zadrug, ki so nastale pod njegovim vplivom, se nahaja navadno dolg uvod o moralnih dolžnostih članov.

Reči pa moramo, da je on bil skoro celo stoletje pred svojo dobo naprej in da zato ni našel v družbi svojega časa tistega odmeva, kakor bi ga pričakovali za njegov nauk lahko v današnji družbi. Sicer se je pa težkoč, ki jih je imel premagati pri svojih načrtih, dobro zavedal in o pogojih za uresničenje svojega načrta pravi, da je treba še cele vede za uvedbo združnega gospodarskega reda, katera sploh še ni nastala. Dalje pravi, da je za uveljavljenje njegovega sistema treba značajev, kakršnih njegov čas nima in da bi bilo poleg tega potreba takih gospodarskih in pravnih pogojev, kakršnih tedanja aristokratska družba Evrope ni bila v stanu ustvariti.

Tudi novemu gibanju, gibanju krščanskih socialcev na Angleškem je temelj važnost moralnih načel za gospodarstvo. Tudi njim je cilj reforma obstoječega družabnega reda na načelih kooperacije in to le s pomočjo žive sile, ki jo vsebuje duh krščanstva.

Krščanski socialci so se ostro postavili v boj proti tedanjemu nesocialnemu krščanstvu in ravno tako proti nekrščanskemu socializmu. Zahtevali so predvsem praktičnega krščanstva, ki zna uveljavljati svoje nauke tudi v gospodarstvu, v delavnici in

na ulici in v delavnik, ne pa samo na praznik v cerkvi.

Nasproti individualizmu, ki je atomiziral družbo, povdarjajo, da priznava krščanstvo kot močnejše načelo in kot upravičenejšo obliko v gospodarstvu asociacijo. Dočim konkurenca individualizma razdvaja družbo in ustvarja iz ljudi sovražne si sosede, vzgaja krščanstvo brate, ki se zavedajo, da so si dolžni pomagati in si tudi pomagajo. Zato učijo tudi krščanski socialci, da je človeška družba organizem, ne pa masa bojujočih se atomov, da so delavci tovariši ne konkurenti in da je treba proti načelu sebičnosti uveljaviti načelo pravičnosti.

Raiffeisen je videl bedo kmeta, ki jo je povzročilo nazadovanje kmetijskega proizvodstva. To nazadovanje pa je bilo posledica pomanjkanja obratnega kapitala. Spoznal pa je, da se temu da odpomoči s silo, ki leži izven materialnosti in izven gospodarstva, ki pa lahko postane mogočen gospodarski faktor, t. j. s samopomočjo in z ljubeznijo do bližnjega.

Koliko srca je imel on za bedo kmeta, priča najboljše to, kako se je trudil pomagati mu in kako jasna mu je bila slika slabega kmetovega položaja: „Ker je povzdiga kmetijskega proizvodstva tudi v interesu občnosti, moramo tembolj obžalovati, da je proizvodstvo v zadnjem času zelo nazadovalo. Posebno je to opazati pri srednjem in malem kmetu. Da je žetev nesigurna in da daleč ne daje tega donosa kot bi ga morala, temu se ni čuditi, ako pomislimo, kako pomanjkljivo se izrabljajo sile in snovi naše zemlje in vsa druga sredstva, ki bi lahko bila vir blagostanja. Ne samo v goratih krajih, tudi v rodovitnih dolinah lahko vidimo, da se zemlja orje samo par col globoko in da se polje obdeluje naravnost brezbrizno. Velikokrat ne dostaja za obdelovanje primerne orodja in krepke vprež-

ne živine. Dočim se ne posveča nobene brige uporabi hlevskega gnoja in dočim lahko trdimo, da gredo milijoni v izgubo radi neuporabe gnojnice, ki odteka v potoke ali se izgublja, dajemo ogromne vsote za tuja, po največkrat ničvredna umetna gnojila inozemstvu. Travniki, ki bi brez truda dajali izborno krmo, so mnogokrat močvirni, brez naprav za odvajanje vode in zato tudi brez dohodkov. Veliki kosi zemlje ležijo kot puščava popolnoma neizrabljeni in služijo vsled popolne zanemarjenosti komaj še za slabe pašnike. Kmetijski postranski obrti, kot n. pr. sadjarstvo, čebelarstvo in slično, ki bi lahko v posameznih krajih dajali izvanredne dohodke, so se povsod popolnoma opustili. In ako jih na to opozorite, vam navadno odgovarjajo, da manjka potrebnega denarja, da bi se izvedle nabave in poprave.“

Prve organizacije Raiffeisen-ove v podporo bednih kmetov so imele značaj karitativnih društev. Osnovane so bile na podporah in milodarjih, ne pa na samopomoči. Manjkala jim je še bistvena poteza zadruga: istovetnost onega, ki podpira, s podpirancem. Zato niso imele trajnega uspeha in so kmalu propadle. Po izkušnjah, ki jih je pri tem bobil, deloma pa tudi po vzgledu Schulze-Delitzscha in njegovih organizacij, je Raiffeisen potem postavil svojo organizacijo na načela samopomoči in lastne odgovornosti, pri čemer ne izpusti iz vida najvišje zahteve zadružništva: krščanske ljubezni do bližnjega.

Pri vseh teh zgodovinskih primerih smo videli, koliko važnosti so polagali pionirji zadružništva na moralno plat gibanja.

Nadaljna zahteva pri gospodarstvu je stalnost. Materialistično gospodarstvo je postavljeno na gibljivi denar, na nesigurno špekulacijo. Ta špekulacija je danes že v

veliki meri postala čisto denarna špekulacija, katere sredstvo in cilj je denar. Kar bi moralo biti le sredstvo, postalo je tudi cilj.

Gospodarstvo kapitalizma je postalo sistem nemira in nestalnosti. To, kar pa potrebujemo, je sistem stalnosti. Zato se moramo pri orientaciji za sistemom stalnosti zopet nasloniti na neomajna in nespremenljiva načela krščanskega moralnega zakona.

Kakor so napovedovali veliki cerkveni očetje v 4. in 5. stoletju, Ambrozij in Bazilij, konec rimske države in njenega na individualističnem pravu in materialističnih načelih osnovanega gospodarstva, tako so tudi v najnovejšem času veliki krščanski sociologi kot Leo XIII., škof Ketteler, Vogelsang in drugi napovedovali konec modernemu kapitalizmu. In ali nismo vsi priče, kako se izpolnjujejo prerokovanja in kako gre v klas setev, ki jo je sejal kapitalizem. Konkurenca, atomizacija družbe, boj vseh proti vsem, ta evangelij kapitalizma je sedaj zadel oznanjevalca samega.

Zadružništvo odločno zavrača diktaturo kapitalističnega materializma

ravno tako, kakor diktaturo proletariata. Namesto sile naj stopi pravica in dolžnost. In na kaj drugega se moreta opreti pravica in dolžnost v gospodarstvu, ako ne na nauke in načela krščanstva?

Ker zavračamo individualistični in kolektivistični egoizem, zahtevamo nasproti temu zavest skupnosti, smisel za vzajemnost. Egoizem je vir vsega zla na svetu. Pravo zadružništvo pa vzgaja člane za skupnost in za ljubezen do bližnjega. Ta ljubezen pa ima neusahljiv izvor v božji ljubezni, brez katere je prazna fraza. Pravo zadružništvo se odpove dobičku, ako je ta dobiček škoda drugega. Ne ljudje, katerih življenjski cilj je obogateti, si pridobiti kar največ premoženja, spadajo v zadrugo, ampak ljudje, ki hočejo živeti in delati v skupnosti in v vzajemnosti z bližnjim.

Zato mora zadruga postati vzgajališče, v katerem naj človek premaga svoja nizka nagnjenja, svoje instinkte. Po pravici povdarja pedagog Foerster, da je to borbo mogoče izvojevati samo z nadnaravnimi sredstvi in ta nadnaravna sredstva nudi krščanstvo.

Občni zbor Zadružne zveze v Ljubljani.

(Konec.)

Računski zaključek,

iz katerega priobčujemo poglobitne številke že v poročilu načelstva, je bil na to soglasno odobren in se je načelstvu podelil absolutorij.

Od čistega dobička v znesku 54.134 K 76 v se je sklenilo nakazati splošnemu rezervnemu zakladu 50.000 K, posebnemu pa ostanek 4.134 K 76 v.

Revizijsko poročilo,

o reviziji, ki jo je izvršil pri Zadružni zvezi revizor Glavnega Zadružnega Saveza, gosp.

Alfred Čebular, se je bilo dostavilo še le par dni pred občnim zborom. Načelstvo in nadzorstvo torej še nista mogla o njem razpravljati. Vsled tega se je čitanje revizijskega poročila odložilo in se je prebrala le izjava referenta o tem poročilu, ki je za Zvezo in njene funkcionarje prav laskava.

Volitve.

V odbor se je mesto odstopivšega Martina Steblovnik izvolil Ivan Černoga, posestnik v Zdolah.

V nadzorstvo se je mesto umrlega člana

narodnega poslanca Fr. Pišek izvolil gosp. Martin Steblovnik, posestnik v Šmartnu na Paki, mesto odstopivšega člana, narodnega poslanca Ivana Brodar pa vč. gosp. Anton Skubic, dekan v Ribnici.

Ob tej priliki se je predsednik dr. Korošec v toplih besedah spomnil pokojnega člana nadzorstva, narodnega poslanca Frana Pišek, ki je bil iskren zadrugar, ki je živel z njimi in je veliko sodeloval in je bil povsod na razpolago, kjer ga je bilo treba. Dolžnost nam veleva, da ga ohranimo v častnem spominu!

Slučajnosti.

Podpredsednik Zadružne zveze, prof. Bogumil Remec obrazloži naloge Zadružne gospodarske banke, njen pomen za zadružništvo in njeno sedanje stanje. Kapitalizem se mora pobijati z njegovim lastnim orožjem. Za zadružništvo je pokazala banka že prav lepe uspehe. V zadnjem času smo mogli z njeno pomočjo že trikrat zvišati obrestno mero za naložbe. Banka mora seveda stati pod primerno kontrolo zadružnih organizacij, ki imajo v njenem upravnem svetu in nadzorstvu svoje zastopnike. — Gospodarska zveza se stalno razvija in izpopolnjuje. Poleg prejšnjih oddelkov si je v novejšem času uredila oddelke za vnovčevanje živine in oddelke za mlekarstvo, ki oba delujeta zelo plodonosno za kmečko ljudstvo. Tekom vojne je morala tudi Gospodarska Zveza marsikaj prestati, toda skrbnemu in nesebičnemu delu se je posrečilo, odpraviti vse slabosti in postaviti Zvezo na popolnoma trdna tla. Tudi v njenem načelstvu in nadzorstvu so zastopniki Zadružne zveze, da kontrolirajo njeno poslovanje, zlasti uporabo kredita, ki ga ima od Zadružne zveze. Naša uprava se dobro zaveda, da naložbe pri Zadružni zvezi niso njen denar in zato mora kolikor mogoče kontrolirati, kako se

uporabljajo krediti, ki se dovoljujejo. — Vodstvo pri konsumnih zadrugah zahteva poštenih, nesebičnih in izvežbanih ljudi. Prvo delavsko konsumno društvo v Ljubljani ustanavlja svoje prodajalne tam, kjer ti in razni drugi pogoji niso dani in bi samostojna zadruga ne mogla uspevati. Društvo se dobro razvija in ima sedaj že 39 prodajaln po raznih krajih. Tudi v tem društvu so osebe, ki sede v vodstvu, vestne in na svojem mestu.

Kontrolirati tolik aparat, ni lahko delo in zahteva veliko požrtvovalnosti. Zato pa oni, ki nosijo toliko odgovornost, lahko zahtevajo, da se jim prizna vsaj dobra volja, odločno pa se mora zavračati vsako sumničenje, ker sumničenje ubija požrtvovalnost in jemlje veselje do dela.

Prof. dr. K. Verstovšek izvaja, da se lahko konstatira, da se štajerske zadruge oklepajo Zadružne zveze kakor svoje matere in so si dobro zapomnile one težave, ki jih je svoj čas imelo zadružništvo na Štajerskem, iz katerih jim je bila pomagala ravno Zadružna zveza. Vodijo jih večinoma samo kmetijski ljudje in sicer prav dobro. Poudarja, da so ravno štajerske zadruge bile tiste, ki so preprečile, da ni prišlo vse zadružništvo, v prepad. Kje bi bili sedaj, če bi se bilo to zgodilo? Vkljub temu so nekateri poskušali omajati mogočno stavbo zadružništva, ki nas edino drži po koncu na gospodarskem polju. Zato ne bodo štajerski zadrugarji trpeli nobene gonje proti Zadružni zvezi. Neodgovorno je prihajati z načrti, naj bi se zadružni denar nalagal v kapitalističnih zavodih. To bi imelo za posledico, da bi se kredit po kmetih silno podražil. Naš kmet pa mora imeti kredit po nizkih obrestih. Sedaj hodijo okoli naših zadrug agente raznih bank in jim obetajo visoko obrestno mero. Kdor se spominja slučaja Glavne posojilnice v Ljubljani, ve, kaj pomenijo

visoke obresti. Mi smo dolžni, da držimo skupaj naše zadruge z železno disciplino, to smo dolžni našemu kmetskemu ljudstvu in nižjim pridobitnim slojem.

Predsednik dr. Korošec poudarja, da zadružništvo ni za tiste, ki imajo veliko premoženja, ampak za bedne. Če smo krščanski ljudje, če je krščanstvo naš princip, potem bi grešili zoper tiste, ki potrebujejo zadružništva, potem ne smemo iti za materialističnimi cilji. Glede Zadružne gospodarske banke izjavlja, da je uverjen, da bodo oni, ki so v vodstvu Zadružne zveze, znali obdržati ta zavod v pravem tiru in duhu. Gospodarsko življenje je sedaj silno zamotano in drugače seveda tudi ne more biti v naših zavodih, ki so si pridobili ugled tudi pri nasprotnikih, kateri govore o njih s spoštovanjem. Zakaj naj bi sami rušili in podirali, kar se je izkazalo kot dobro?

Delegat župnik Bajec priporoča, naj se odločno nastopi proti vsaki gonji napram zadružni organizaciji. Drugače se lahko stvar razpase in postane opasna. Poudarja važnost discipline in poziva Zadružno zvezo, naj

odločno nastopi proti onim zadrugam, ki bi hotele hoditi po stranskih potih. Tisti, ki sodelujejo pri zadrugah, ne smejo delati za lastni dobiček, pa naj bodo v še tako bednem položaju, ampak morajo imeti pred očmi le splošno blaginjo.

V debato o tem predmetu je poseglo še nekaj drugih delegatov, na kar je delegat Martin Steblovnik predložil in utemeljil sledečo resolucijo:

„Zastopniki zadrug, zbrani na občnem nem zboru Zadružne zveze v Ljubljani, dne 11. maja 1922, odločno protestirajo proti šikanam upravnih oblasti in naravnost krivičnemu obdavljenju naših zadrug, kakor tudi proti neopravičenim napadom na zadružništvo s strani trgovstva bodisi na javnih zborovanjih bodisi v časopisju.

V novem zadružnem zakonu naj se zadrugam zasigurajo vse ugodnosti, ki jih uživajo zadruge po sedanjem srbskem zadružnem zakonu“.

Ta resolucija je bila soglasno sprejeta.

S tem je bil dnevni red izčrpan, na kar je predsednik dr. Korošec zaključil občni zbor s pozivom na vztrajno delo.

Odjemalec in član.

Prve zadruge so ustanovili možje, ki so si bili blizu kot prijatelji, kot tovariši po poklicu in po usodi, zato zadrugarji v najožjem pomenu besede. Zadruga, ki je bila prvotno zgrajena na sotrudništvu oseb in ne na združenju kapitalov, pa je veliko zgubila na svojem pomenu s tem, da so zlasti v velikih mestih medsebojne vezi in pa medsebojno poznanje zelo stopile v ozadje.

Ravno mestni zadrugar preveč lahko pozablja, da ne stoji nasproti zadrugi v istem razmerju, kakor proti poljubnemu tr-

govcu, ampak da je zadruga podjetje, katerega solastnik je tudi on sam in za katerega poslovanje tudi on nosi odgovornost.

Odgovornost vsled tega, ker tudi on na občnem zboru sodeluje s svojim glasom pri izvolitvi načelstva, kateremu je za gotovo dobo poverjena usoda zadruge. Zato mora stati napram načelstvu in poslovodjem v prijateljskem, zadrugarskem odnošaju. Mogoče bi bilo pravilnejše, ako bi se glasilo v zakonu: član naj voli na občnem zboru mesto: član voli na občnem zboru; kajti dandanes smatrajo zadrugarji občni zbor za zadevo, ki se jih ne tiče in kateri ne posvetijo nobenega časa. Žalibog, da je

po pravih večine zadrug občni zbor sklepčen brez ozira na število udeležencev po polurnem ali enournem čakanju.

Tu bi bilo treba marsikaj zboljšati. Predvsem kaže pomanjkanje državljskega smisla, ako smatrajo zadrugarji svojo udeležbo na občnem zboru za nepotrebno. Gotovo bi se tu lahko več naučili kot pri marsikaterem političnem sestanku, katerega se udeležijo, da stotikrat slišijo isto pesem. Dočim jih na političnem shodu smatrajo samo kot material za glasovanje in ploskanje, morejo oziroma celo morajo pri občnem zboru zadruga povedati svoje mnenje in sami sodelovati, mesto da samo poslušajo. Načelstvo zadruga bo pač bolj veselo, ako pokažejo člani za njegovo delo zanimanje; ako pa je načelstvo nepoštено, bo pač previdno umaknilo svoje sebične načrte, ako bo videlo, da ga člani nadzirajo. Na vsak način pa bo potem zadrugarjem prihranjena sramota, da šele nekaj tednov po občnem zboru z začudenjem zvedo o novotarijah, ki so bile sklenjene na občnem zboru, o katerih pa nimajo pojma, ker so bili tedaj iz ljube udobnosti odsotni. Poznejša kritika in poznejše pritožbe vplivajo vedno neresno in kažejo pomanjkanje razumevanja. Po navadi mora potem načelstvo, ki je ponajvečkrat na dotičnem sklepu popolnoma nedolžno ali ga je mogoče hotelo celo preprečiti, na svojih ramah nositi odgovornost, dočim bi po pravici pritoževalec moral priznati svojo krivdo.

Naj pri tem še omenimo, da se vsled malomarnosti marsikateri občni zbor ne vrši in ga je treba še enkrat sklicati, kar povzroča občutno zgubo na času in denarju, za kar seveda mora zopet odgovarjati načelstvo. Res ga zadene na tem delna krivda, ker ni njegova dolžnost samo nabavljati mast in krompir, — to istotako dobro napravi sposoben trgovec — a m p a k

mora poleg tega člane navajati k združni zavesti in k združnemu duhu.

Ako je v resnici dan povod, da so člani z vodstvom zadruga nezadovoljni, potem je gotovo napačno, ako na cestah in trgih govorijo o slabem gospodarstvu in o nemarnosti v zadrugi. Nasprotno, člani so dolžni poslovodjo opozoriti na domnevne ali resnične pogrške. Poslovodja bo brez dvoma take migljaje hvaležno vzel na znanje. Član pa, ki za hrbtom sramoti in opravlja poslovodjo, škoduje tudi sam sebi. Dotičnik, o katerem govorijo za hrbtom, se pač ne more zavedati svojih napak in jih vsled tega morebiti nezavedno nadaljuje. S tem se poslovanje seveda ne zboljša; nespametni član pa spravi s takim govorjenjem zadrugo celo v slab glas. Posledica je ta, da pade zupanje v zadrugo in s tem tudi kredit zadruga, da se zmanjša število odjemalcev in skrči obseg poslovanja. Posledice tega pa bodo trpeli zadrugarji sami in tudi tisti zadrugar, ki je neosnovano zadrugo oziroma njeno vodstvo opravljal. Trgovci se bodo veselili in imeli od tega le dobiček.

Gotovo je težko govoriti o takih stvarih tisočem, ki so mnogokrat pristopili k zadrugi samo vsled tega, ker so mimogrede videli v izložbi kako blago cenejše označeno kot v drugi trgovini, katerim pa so zadržna načela v splošnem in interesi njihove zadruga še posebej deveta briga.

Voditelji zadruga naj skušajo vsaj svoje nameščence vzgojiti v združnem duhu, jim pokazati, da so sami, ker so običajno tudi člani, sodeležniki podjetja in da imajo pri prodaji opraviti ne z odjemalci, ampak s tovariši, sodeležniki.

V prejšnjih časih se je dosti pazilo na tako vzgojo združnih nameščencev. V mnogih zadrugah pravzaprav ni bilo nobenih nameščencev, ampak so zadrugarji sami iz-

vrševali delo iz ljubezni do stvari brezplačno ali proti povračilu izdatkov. Čeprav to pri današnjih razmerah ni vedno mogoče, vendar mora zadruga svojim polno ali delno plačanim delavcem vzbujati zavest, da niso plačane moči tujega šefa kapitalista, ampak so soodgovorni zadrugarji in sodeležniki

podjetja in da ne strežejo popolnoma podjetju tujim odjemalcem, katerih ne veže nobena ožja vez na obrat, ampak da strežejo tovarišem in zadrugarjem iste zadruge. V takem duhu vzgojeni poslovodje bodo najboljši razširjevalci in pospeševalci zadrुžne misli.

NOVE NAREDBE.

Menične golice. Z ozirom na okrožnico Zadrुžne zveze z dne 13. maja točka 4 objavljamo vsem zadrugam, ki imajo opraviti z menicami (šulcedeličevke), da ni treba obnavljati veljavno izstavljenih in podpisanih menic, čeprav so bile izstavljene na starih blanketih. Dotični razglas finančne delegacije, ki govori o neveljavnosti starih izdaj „golic v prometu“, se je napačno tolmačil, ker so bile pod izrazom „golice v prometu“ mišljene menične golice v trgovini, v prodaji, ne pa veljavno izstavljene in podpisane menice. Po 1. juniju se imajo vporabljati za menice samo zakonito podpisani novi blanketi.

Zvišanje taks. Po poročilih časopisov se s 1. julijem zvišajo takse, navedene v členu 10. začasnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah z dne 11. julija 1921. Uradni list št. 100 z dne 22. avgusta 1921.

Najvažnejše za nas je povišanje tarifnih postavk 1, 2 in 5. Po tar. post. 1. se morajo od sedaj vse pismene opozoritve, vloge ali prošnje kolekovati s 3 Din., dočim so se do sedaj kolekovale z 2 Din. Po tarif. post. 2. se morajo od sedaj vse priloge, ki se dodajajo prošnjam, vlogam in v obče pismenim ali protokolarnim vlogam, kolekovati z 1 Din., dočim so se dosedaj kolekovale z 0 50 Din. Po tarif. post. 5 je odsedaj treba pla-

čati za vse pismene odločbe, odloke in za vsa obvestila administrativnih oblastev (takozvana rešenja) takso 10 - Din., dočim se je dosedaj za rešenja plačevala taksa 5 Din.

Povišana je tudi pristojbina tar. post. 3 in 4. in se plačuje za vsa izpričevala in potrdila, ki jih izdajajo privatne osebe ali oblastva, taksa 10 Din. namesto dosedanjih 5 Din.

Druge tarifne postavke, ki so tudi povišane, zadrug ne zadevajo, ker so takse za registracijo novih članov načelstva in za izbris starih, dalje taksa za legalizacijo podpisov in takse za overovljenje prepisov ostale neizpremenjene.

Plačevanje invalidskega davka in zahteve davčnih uradov. Zadnji čas so se dogodili slučajji, da so davčni urad pri plačevanju invalidskega davka zahtevali od hranilnic in posojilnic izkaze na analogen način, kakor za rentnino, t. j. izkaze po vzorcu C izvršilnega predpisa za tretje poglavje zakona o osebnih davkih.

Vsled tega je Zadrुžna zveza v Ljubljani napravila predočbo na delegacijo ministrstva za finance v Ljubljani, ki je nato v posebni okrožnici opozorila davčne urade in davčna oblastva, da niso upravičeni zahtevati izkaza invalidskega davka po vzorcu C, temveč da tozadevno velja samo razglas delegacije ministrstva za finance z dne

27. marca 1921., ki smo ga objavili v Narodnem Gospodnrju št. 4., z dne 15. marca 1921 na str. 80.

Po tem razglasu imajo hranilnice in posojilnice vsako leto do 30. aprila predložiti davčnemu uradu v dveh izvodih izkaz invalidskega davka, ki navaja zneske invalidskega davka, preračunjene po najnižji postavki (8 K) sumarno, zneske invalidskega davka pa, ki presegajo za posamezne vloge navedeno izmero (torej za one vloge, ki plačajo več nego 80 K rentnine ali nosijo več nego 2666 66 K letnih obresti) je izkazati individualne. Vloge z letnimi 80 kron obresti in manj so invalidskega davka proste in se sploh ne izkažejo, tudi ne sumarno.

Ako bi se ob plačilu invalidskega davka od kake naše zadruga zahteval izkaz po vzorcu C in bi se ji zavrnil izkaz, kakor smo ga objavili v Narodnem Gospodarju, zadruga zahtevi davčnega urada ni dolžna ugoditi in naj se sklicuje na razglas delegacije ministrstva za finance z dne 27. marca 1921.

Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev za Slovenijo in Dalmacijo, objavljen v št. 68 Urad. lista z dne 28. junija spreminja in dopolnjuje avstrijski zakon o pokoj. zavarovanju nameščencev z dne 16. decembra 1906.

Plačilne razrede, po katerih se določa višina prispevkov za zavarovanje, odreja glasom tega zakona po potrebi minister za socialno politiko tako, da se najvišji zavarovani prejemki ujemajo z dvojnimi zneskom povprečne višine v prejšnjem letu zavarovanih prejemkov vseh zavarovanih oseb. Odreja pa zakon dosedaj 10 plačilnih razredov in sicer v najnižjem razredu (I.) z všteti letnimi prejemki 600 K do 900 K in v najvišjem (X.) razredu z letnimi prejemki 18.000 K in več. — Zanimivo pa je

to, da je v istem Uradnem listu namestnik ministra za socialno politiko na temelju pooblastitve člena 4. zakona o pokojninskem zavarovanju odredil 14 plačilnih razredov z najvišjim zavarovanim prejemkom 9.000 dinarjev z veljavnostjo od 1. jul. 1922 dalje. Dasi ta naredba uvodoma ugotavlja, da je v l. 1921 znašal poprečni znesek zavarovanih prejemkov 4333 D.n. in bi potemtakem smeli najvišji zavarovani prejemki znašati na več kot 8666 Din., jih je minister proti zakonu določil na 9000 Din.

V slučaju invaliditete znaša osnovna renta tridesetkratni znesek povprečnega mesečnega prispevka prvih 120 prispevnih mesecev ali morebitne krajše prispevne dobe.

Letni stopnjevalni znesek se odmerja z 1/8 premij, ki so dospele po 120 prispevnih mesecih.

Plačilni razredi so po naredbi ti le:

Plačilni razred	Vštevni let. prejem.		Zavarovani prejemki
	od Din.	do Din.	letno Din.
I. in II.	150	1080	600
III. in IV.	1080	1620	1200
V. in VI.	1620	2400	1800
VII.	2400	2880	2400
VIII.	2880	3480	3000
IX.	3480	4200	3600
X.	4200	5040	4200
XI.	5040	6000	4800
XII.	6000	7200	6000
XIII.	7200	8640	7200
XIV.	8640	—	9000

Rente se določajo tako le:

V plačilnem razredu	Delna osnovna	Popolna osnovna	Stopnjeval. znesek	Največji znesek
	renta po 60 mesecih letno Din.	renta po 120 mesecih letno Din.	po 120 mesecih letno Din.	invalid. rente po 40 let. letno Din.
I. in II.	120	180	9	450
III. in IV.	240	360	18	900
V. in VI.	360	540	27	1350
VII.	480	720	36	1800

VIII.	600	900	45	2250
IX.	720	1080	54	2700
X.	840	1260	63	3150
XI.	960	1440	72	3600
XII.	1200	1800	90	4500
XIII.	1440	2160	108	5400
XIV.	1800	2700	135	6750

Mesečni prispevki znašajo:

V plačilnem razredu	Mesečno Din.	Od tega odpade mesečno na slu. na žbodajnika Din.	na mesečnica Din.
I. in II.	6	6	—
III. in IV.	12	12	—
V. in VI.	18	18	—
VII.	24	21	3
VIII.	30	24	6
IX.	36	27	9
X.	42	29	13
XI.	48	31	17
XII.	60	35	25
XIII.	72	39	33
XIV.	90	45	45

Zakon o zavarovanju delavcev. V Uradnem listu št. 62 z dne 13. junija t. l. je objavljen zakon o zavarovanju delavcev, ki obsega zavarovanje delavcev: a) zoper bolezen, b) za onemoglost, starost in smrt, c) zoper nezgode.

Zavarovanju obvezane so po tem zakonu vse osebe, ki dajejo na podstavi kakršnegakoli delovnega razmerja svojo telesno ali duševno moč v najem.

Zavezani zavarovanju so tudi učenci, vajenci, vežbeniki (praktikanti, volonterji itd.) Izvzeti od zavarovalne obveznosti pa so poljedelski delavci in posli v poljedelskem delu in osebe, ki so samo ob priliki in nestalno zaposlene v hišnem gospodarstvu, kakor dninarji, perice itd.

Radi zavarovanja se uvrščajo zavarovane osebe po velikosti zaslužka v mezdne razrede, katerih odreja za sedaj zakon 17. Minister za socialno politiko določa na predlog Osrednjega urada za zavarovanje mezdne razrede tako, da se najvišja zavarovalna mezda približno ujema z dvakratnim zneskom povprečne zavarovane mezde vseh zavarovanih oseb. — V slučaju bolezni ima zavarovani pravico do zdravniške pomoči, zdravil in do hranarine v znesku $\frac{2}{3}$ zavarovane mezde na dan za ves čas bolezni, najdalj pa 26 tednov, v slučaju poroda ali smrti pa porodnino in pogrebino.

□ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO. □ □ □ □ □ □

Dijaške zadruge. Že pred vojno so se med dijaštvom, zlasti bednejšim, ustanavljale združbe z gospodarskim namenom, ki so bile najbolj podobne konsumnim društvom ali pa dijaškim kuhinjam z lastno upravo.

Jasno je, da je vojna, še bolj pa po vojna beda in težke gmotne razmere silila akademsko mladino k temu, da se peča z gospodarskimi vprašanji vsakdanjega življenja v svrhu, da si zasigura eksistenco.

Gibanje dijaških zadrug je zato v po vojni dobi zelo naraslo. Zlasti v Nemčiji

opazujemo, da se je ustanovilo po vseh univerzitetnih mestih mnogo dijaških zadrug pretežno konsumnega značaja. Zadrugam pripadajo ne samo dijaki, ampak tudi univerzitetni nastavljenici in profesorji. Tudi slovenski dijaki, zlasti oni na inozemskih univerzah, so si osnovali svoje zadruge. Tako vidimo, da sila uči in vodi na pot vzajemne pomoči.

Zadruge v zasedenem ozemlju. One zadruge v zasedenem ozemlju, ki so spadale v področje deželnega sodišča v Ljubljani,

so prisiljene, da se vpišejo sedaj v register deželnega sodišča v Gorici. Naleteli pa so pri tem na precejšnje težkoče.

Predvsem se zahteva od njih overovljeni prepis zadružnih pravil, overovljeni izvleček iz zadružnega registra in overovljeni sklep sodišča o registraciji zadruga in o poznejših premembah pravil. Z ozirom na sedaj veljavne takse je za overovitve in prepise že pri deželnem kot trgovskem sodišču v Ljubljani plačati za koleke lepe zneske. Samo za overovljenje pravil in izvlečka iz zadružnega registra je hranilnica in posojilnica v Št. Vidu pri Vipavi plačala Din. 52.—. Te dokumente overi zadružni registrski urad, katerega podpis overi deželno sodišče. Podpis slednjega overi višje deželno sodišče.

Tako potrjene dokumente je potem poslati generalnemu konzulu za Italijo v Zagrebu v overitev. Ta pa računa za overitev vsakega dokumenta Din. 277.—, torej za overitev potrebnih treh dokumentov (pravila, izvleček iz zadružnega registra, sodni sklep) Din. 831.—.

Mesto, da bi se šlo pri ureditvi teh razmer, ki so nastale z novo državno mejo in katerih zadruga niso prav nič krive, zadržam na roko, se jim s takimi zahtevami in z visokimi takšami ureditev zavira, slabšim zadržam celo onemogočuje, ker dvomimo, da bi kaka živinorejska zadruga mogla za svojo ponovno registracijo plačati 800 do 1000 Din. Veliko bolj verjetno je, da bo zadruga rajši pustila vse pri miru in likvidirala.

Državno poroštvo za kmetijske zadruga na Češkem in državna pomoč zadružništvu pri nas. Čehoslovaška vlada je v zavesti, da je država dolžna podpirati zadružništvo, izbrala posebno pot. Podpora države se namreč ne daje, kakor je bilo dosedaj običajno, v obliki subvencij in državnih posojil zadržam in zvezam zadrug, temveč je vlada v svrhu potrebnega kredita za za-

druga prevzela poroštvo za ta kredit, katerega naj pa zadruga same iščejo pri denarnih zavodih.

V januarju l. 1922. so bili sprejeti trije zakonski načrti, ki ustanavljajo državno poroštvo za zadružni kredit in sicer za kmetijske zadruga, za proizvodne in delovne zadruga in za zveze kmetijskih zadrug, za vsako kategorijo do višine 50 milijonov Kč, skupaj torej za vse zadružništvo 150 milijonov Kč.

Pri nas imamo v III. delu vidovdanske ustave znameniti člen 29: „Država materijelno pomaga narodnemu zadružništvu . . .“ Toda naše zadružništvo je dosedaj to podporo bore malo občutilo in je ostala državna pomoč samo pri obljubah in načrtih. Imeli smo načrt glavne kreditne zadruga, dobili smo naredbo o poljedelskem kreditu, odrejena je že bila oprostitev kmet. zadržug od davka na poslovni promet. Vse je ostalo samo pri besedah! O vojnem posojilu niti ne govorimo, dasi ima država tudi tozadevno obveznosti zlasti napram zadružništvu in so druge nacionalne države tako tudi Čehoslovaška to vprašanje rešile.

Kadar se gre pa za bremena, takrat gremo od besed takoj k delu. Kako fiskalisti pritiskajo zadruga, o tem smo objavili v prejšnji številki in v današnji samo par primerov. Nejasni predpisi o taksah se razlagajo vedno v korist fiska. Ugodnosti, ki so jih po dosedanjih predpisih zadruga uživale, se jim jemljejo n. pr. taksne osvoboditve, kolektivna legalizacija podpisov članov načelstva.

Zdravstvene zadruga. V Srbiji se ustanavlja nova vrsta zadrug, takozvane zdravstvene zadruga. Te zadruga imajo svoj organ „Zdravstveni pokret“, ki ga izdaja centralna pisarna zdravstvenih zadrug in čegar l. številka je izšla aprila t. l.

Inicijativo za ustanavljanje takih zadrug

so dali Amerikanci, zlasti amerikanska misija dr. Ridera, ki so videli nezdrave razmere, v kakršnih živi bedno kmetško ljudstvo.

V teku prvih 6 mesecev se je ustanovilo že 11 zdravstvenih zadrug po posameznih srezih (okrajih), katerim pripada nad 25.000 članov. Kot cilj teh zadrug navaja njihov organ sledeče: Preobrazovanje zdravstvenih razmer patriarhalne naše družbe z ustvarjanjem povoljnejših zdravstvenih razmer s pomočjo gospodarske organizacije v narodu v obliki zdravstvenih zadrug.

Doslovni program zdravstvene zadruge je:

1. Da širi smisel za zdravo življenje in da z vsemi sodobnimi sredstvi po načrtu širi zdravstveno propagando v obliki tečajev in šol.

2. Da se pobriga, da razmere, v katerih živi zadrugar, odgovarjajo predpisom zdravniške vede.

3. Da s svojimi sredstvi vrši nabavo onih predmetov in jim ustvarja one skupne ustanove, s katerimi se ohranjuje in pospešuje zdravje članov; da članu v vsakem oziru stoji ob strani pri ureditvi njegovih zdravstvenih razmer.

4. Za slučaj bolezni članov oskrbi članu kar mogoče hitro, sigurno in ceneno zdravniško pomoč, da mu nabavi čim cenejša in čim boljša zdravila in preskrbi bolniško oskrbo.

5. Da nudi članu posojilo za slučaj bolezni in smrti, ako je zadrugar v slabih gmotnih razmerah.

Brez dvoma, da je značaj teh zadrug po zgoraj navedenem veliko bolj karitativen in prosveten nego gospodarski. Zato pa je tudi jasno, da bodo take zadruge mogle uspevati le s podporami in subvencijami države in drugih prizadetih ustanov. Ko bodo nehale podpore, bo nehalo tudi delo teh zadrug, zadruge same bodo zaspale. Vsaki zadrugi mora biti temelj samopomoč; neposredna

svrha pa gospodarske koristi. Pri zdravstvenih zadrugah stopa to dvoje preveč v ozadje.

Zadruge v osvobojenem ozemlju. One naše zadruge, ki so bile nekaj časa pod italijansko okupacijo in so sedaj zopet na podlagi rapalskega dogovora v našem ozemlju, trpijo še vedno vsled neurejenih valutnih razmer, vsled česar ne morejo niti poslovati, niti sestaviti pravilnega računskega zaključka.

Z ene strani priganjajo državne oblasti, naj zadruge takoj sestavijo računske zaključke in skličejo občne zборе, na drugi strani pa ravno država to zopet onemogočuje, ker ne izda potrebnega zakona glede relacije med krono in liro pri terjatvah in dolgovi, ki so nastali za časa italijanske okupacije.

Dasi je višje deželno sodišče v Ljubljani tozadevno že stavilo svoje predloge na ministrstvo za pravosodje in menda predlagalo za ureditev obveznosti in terjatev, nastalih za časa okupacije, razmerje med liro in krono 1 : 5, dasi je poslanec Pušenjak v tej zadevi že stavil interpelacijo na ministra v narodni skupščini, zadeva kljub temu do danes ni rešena, valutno vprašanje v osvobojenih krajih do danes ni urejeno s potrebnim zakonom.

Državna oblast pač ne pomisli, koliko škodo trpijo zadruge vsled tega in kako težko jim je, ker ne morejo urediti svojih računov, niti imeti v morebitnih pravnih sporih pravno podlago za ugotovitev višine terjatev in obveznosti, nastalih v času okupacije.

Občni zbor Zadrुžne zveze v Celju za leto 1921 se je vršil v Celjskem narodnem domu. Računski zaključek izkazuje za poslovno leto 1921 prometa K 364,047.364. Stanje hranilnih vlog v tekočem računu in na knjižice je znašalo koncem leta 1921 K 30,698.153.—. Kreditov v tekočem računu je bilo koncem leta K 16,023.675.—.

Lastno premoženje Zveze je: v deležih K 189.590 in v rezervnem zakladu K 217.760, skupaj torej K 407.350. Število deležev koncem leta je bilo 18.959.

Zveza ima pomožni sklad. Sklenilo se je, da plačajo članice vsako leto 1% čistega dobička v ta sklad.

Razlika med obrestno mero vlog in obrestno mero posojil pri rajfajznovkah ne sme nikdar presegati 1 1/2%. To je med drugimi eden iz pogojev, pod katerimi na podlagi zakona z dne 1. junija 1889 uživajo te zadruga pristojbinske ugodnosti pri dolžnih pismih, pri potrdilih o plačanih obrestih in posojilih.

So še zadruga, ki vkljub ponovnemu opozarjanju na to določbo tega še ne vedo in v računskem zaključku pišejo, da je n. pr. pri njih obrestna mera za vloge 3%, obrestna mera za posojila 5%, razlika torej 2%. Take zadruga izgubijo pristojbinske ugodnosti na temelju zakona z dne 1. junija 1889.

Pač pa so zadruga poleg 1 1/2% razlike med obrestno mero vlog in posojil upravičene pri posojilih posebej zaračunati uradne stroške. Te uradne stroške (zadolžnica, koleki, zamuda časa i. t. d.) ne smejo računati v odstotkih od posojene vsote, ampak jih morajo v računu posebej navesti.

Nadaljni uspešni prizivi proti pridobnini. V zadnji številki našega lista smo poročali o ugodni rešitvi priziva, ki ga je bila Zadruga zveza sestavila Kmetijski nabavni in prodajni zadrugi v Predgradu pri Črnomlju. Tej zadrugi so se davki z dokladami vred vsled priziva znižali od 25 539 46 K na 7.175 97 K, torej za 18.363 49 K.

Kmečki hranilnici in posojilnici v Ptuj, kateri davčna oblast tudi ni hotela priznati davčnih ugodnosti, so se davčne ugodnosti vsled vloženega priziva priznale in so se ji predpisani davki z dokladami vred znižali za 3340 80 K.

Kmetijski nabavni in prodajni zadrugi na Boh. Beli so se davki znižali za 7802 76 kron.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Šmartnem pri Litiji je bila istotako vložila priziv proti previsoki odmeri davkov. Priziv je bil ugodno rešen in zadrugi se je odpisalo davkov in doklad vsega skupaj za 25.652 K.

Nasprotno pa je bil zavržen priziv nekega kmetijskega društva, ker ni bil pravočasno vložen in bo morala zadruga samo zaradi tega plačati za približno 8.000 kron preveč davkov.

Pridobnina in kmetijske produktivne zadruga. V Zadrugnem Glasniku (št. 4—6) je napisal pod gornjim naslovom dr. Ljuba Radič lep članek o brezobzirnem davčnem pritisku, ki ga izvajajo davčne oblasti na kmetijske proizvodne zadruga v Dalmaciji in Sloveniji, Bosni in Hercegovini. V uvodu pravi doslovno:

„Pravi čudež je, da se je po treh letih take prakse sploh še kaka zadruga obvarovala propada. Kar pa je še žalostnejše in še sramotnejše, moralo je to propadanje, to uničevanje priti ravno z narodnim ujedinjenjem od strani naše narodne države. Na nobenem polju se nesposobnost in brezbržnost naše državne uprave ne zrcalijo živeje in bolešneje kakor ravno na zadrugnem polju. Ta režim je protizadrižen. Država zavestno ali nezavestno uničuje še one maloštevilne produktivne zadruga v Dalmaciji v tem težkem času, ko ta zemlja trpi od težke krize gladu; špekulacija pa žene do skrajnosti svoje peklensko delo uničevanja. Ali nam je zares usojeno, da nas nesposobnost in brezbržnost konečno uničita, da uničita vsak ostanek in vsako kal svetlega, idealnega stremljenja in nas potopita v morje divjega materializma?“

Potem navaja pritožbo Prve dalmatinske

vínarske zadruge v Bolu na otoku Braču, kateri je davčna oblast predpisala za leti 1920 in 1921 K 291.042:94 pridobnine s pribitki, kar znaša približno $\frac{2}{3}$ vsega združnega premoženja: deležne glavnice in rezerv.

Tudi v Sloveniji bi pisatelj lahko dobil krasnih primerov, tako da mnoge zadruge že resno mislijo na likvidacijo, ako ne bo kmalu boljše.

Zadruge in obrtni red. Zopet so začele upravne oblasti pritiskati na zadruge z določbami obrtnega reda in zgodil se je celo slučaj, da je okrajno glavarstvo prodajalno zadruge zaprlo. Interpelacija poslanca Pušenjaka je ostala brez odgovora, ker minister za trgovino in industrijo ni mogel dobiti iz Ljubljane dotičnega akta. Pritožbe zadrug, med temi tudi pritožba I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani na ministerstvo za trgovino in industrijo še iz leta 1920 so ostale brez odgovora.

Vemo, odkod izhaja ta pritisk. Zadruge morajo biti člani trgovskih gremijev in plačevati članarino, zadruge morajo plačevati doklade za trgovsko in obrtniško zbornico,

ki so lani znašale čez 50%. In delo gremijev in zbornice obstoji potem v tem, da nastopajo proti zadrugam, proti njih zakonito zajamčeni avtonomiji s šikanami, sklicujoč se na obrtni red in na ogrožene koristi trgovskega stanu. Ali ni to postopanje precej podobno priljubljeni metodi v komunistični Rusiji, da si mora vjetnik ali obsojenec sam izkopati jamo?

Gospodje, ali mislite, da boste na ta način rešili „ogroženo koristi“ trgovskega stanu in ubili avtonomijo zadrug in zadruge same, da ustvarjate monopole in privilegije? Dokler zadruge posluje samo s svojimi člani, ni to obrt, niso ogroženi interesi kakega stanu in nima upravna oblast ščititi nobenih javnih interesov. Ali pa povejte, kako si upate kratiti državljanom pravico, da se v gotove gospodarske svrhe na temelju združnega zakona združijo, da s skupnimi močmi gredo za skupnim gospodarskim ciljem.

Več o tem prihodnjič v posebnem članku!

RAZNO.

Vojna posojila na Češkem. Kakor poroča „Poljedelski in zadrugarski list“, bo čehoslovaška vlada prevzela vojna posojila, avstrijska in ogrska, in sicer v višini 80% nominalne vrednosti.

Pri nas je stanje marsikatero zadruge kritično ravno vsled vojnih posojil in bi bile številne zadruge interesirane na tem, da se tu di pri nas vprašanje vojnih posojil čimprej reši. Žalibog naša vlada s takimi predlogi ne pride pred narodno skupščino, narodna skupščina pa nima časa, da bi se pečala s tako važnimi gospodarskimi vprašanji; saj

ne najde niti za redni finančni zakon dovolj časa, tako da že čez leto dni živimo od samih dvanajstin.

Reklama rajfajznoyk. Mnoge naše hranilnice in posojilnice po deželi delajo tako tiho in tako skromno, da mnogokrat večina prebivalstva v dotičnem kraju niti ne ve, da obstojajo.

Skromnost je sicer lepa čednost, toda v tem slučaju ni na mestu. Hranilnica in posojilnica in njeno vodstvo se mora zavedati koristi, ki jo ima njeno delovanje za vso občino.

Zato mora posojilnica predvsem prostor, kjer posluje, tako označiti, da je vsakomur viden. Poleg napisa mora pa za vsakogar vidno objaviti tudi uradne dneve, tako da občani vedó, kedaj lahko nesejo svoje prilhanke v hranilnico.

Ob raznih prilikah mora skušati hranilnica in posojilnica opozoriti širšo javnost na važnost varčevanja in mora zlasti med mladino širiti smisel za štedenje. Zato je koristno, da objavi, kakšni najmanjši zneski se sprejemajo na vložne knjižice in kakšne koristi ima vlagatelj, predvsem, kako visoke obresti nudi posojilnica za naložbe in da je vlagatelju vloženi denar vedno na razpolago ravno tako, kakor bi ga imel doma, na drugi strani pa varno spravljen in zavarovan pred vlomom, tatvino in požarom.

Žalostna, pa resnična slika gospodarskega položaja Srednje Evrope. Težka gospodarska kriza je zgrabila države s slabo valuto. Čeprav je bila njih industrija popolnoma zaposlena, je pa zato tiskarski stroj za banknote tako poslabšal gospodarski položaj, stanje cen in delovne plače, da kljub polni zaposlenosti o blagostanju ne more biti niti govora. Stalno tiskanje banknot je bilo in je v bistvu zakonito in kruto razlaščenje posestnikov papirnatega denarja in papirnih vrednot. Še nikoli na svetu niso narodov tako sistematično, tako oficijelno oropali, kakor to dela tiskarski stroj.

Premoženje nekdanjih 100.000 zlatih mark predstavlja danes le še okoli 1000 zlatih mark in premoženje enega milijona zlatih kron (avstrijskih) le še 200 do 250 zlatih kron, letne rente 10.000 mark samo še 100 do 120 zlatih mark. S tem so se

seveda države otresle v precejšnji meri svojega dolga. 150 milijard nemškega državnega posojila predstavlja danes vsled inflacije le še 1 $\frac{1}{2}$ milijarde zlatih mark. Država torej plača od svojih prejšnjih obveznosti le še 1%, torej hujše kot najslabši bankroter.

Te razmere v zvezi z ogromnimi državnimi subvencijami za prehrano v Nemški Avstriji in v Nemčiji pa so delale konkurenco izvozu držav z urejenim denarstvom. Tem razmeram se je pridružilo še ne završeno vojno stanje vsled boja za reparacije in za teritorialne podelbe.

Medtem ko Evropa strmoglavi z višine prejšnjega bogastva v bedo in obče-narodno revščino, se pripravajo oni, ki bi jo mogli rešiti, za sebične kaprice, za narodno nečimernost, sedijo po cele mesece v Washingtonu, Genovi, Hagu itd., da si zasigurajo oropano posest v Tihem oceanu, in „obnove“ Rusijo, prirejajo še vedno vojna posvetovanja v poslaniških konferencah in v vrlovnem svetu ter pustijo bedi svobodno pot do popolnega poloma.

Glavni združni savez SHS ima redno sejo upravnega odbora v Sarajevu 10. t. m.

Na dnevnem redu sta poleg tekočih stvari dve zelo važni zadevi t. j. skupni združni zakon in ustanovitev Glavne združne banke SHS.

Načrt enotnega združnega zakona za vso državo žalibog še dosedaj ni bil objavljen. Vsekakor ga je treba prej imeti in proučiti, predno morejo združne organizacije izreči svoje mnenje in podati predloge za spremembe. Ako bo šlo potem obravnavanje v skupščini in njenih odborih tako počasi kot gre priprava načrta, potem bomo čakali še nekaj let.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Suhorju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 30. julija 1922, ob 4. uri popoldne v župnišču. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1921. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Rovtah pri Logatcu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 23. julija 1922, ob pol 3. uri pop. v Društvenem domu v Rovtah. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1921. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Živinorejske zadruga v Čemšeniku, r. z. z. o. p. v likvidaciji, se bo vršil dne 23. julija 1922, ob 3. uri pop. v društvenem domu. 1. Čitanje zapis. o zadnjem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo likvidatorjev. 4. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za Izlake in okol. v Izlakah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 30. julija 1922, ob 4. uri pop. v posojilniških prostorih. 1. Čitanje zapis. o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev rač. zaključka za leto 1921. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske zadruga v Račjem, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 3. septembra 1922 ob 2. uri pop. v zadrudni pisarni. 1. Odobritev rač. zaključka za l. 1921. 2. Sklepanje o likvidaciji in volitev likvidatorjev. 3. V slučaju če se likvidacija ne sklene, volitev načelstva in nadzorstva. 4. V slučaju če se likvidacija ne sklene, sklepanje o prodaji nepremičnin. 5. Slučajnosti. — V smislu pravil je sklep o likvidaciji veljaven, če glasuje za to na pravilno sklicanem občnem zboru $\frac{3}{4}$ vseh udov zadruga.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Slovenjgradcu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 7. avgusta 1922, ob 10. uri dop. v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1921. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Poziv upnikom! Živinorejska zadruga v Spod. Palovčah, r. z. z. o. z., je stopila v likvidacijo. Upniki zadruga se pozivljajo, da ji prijavijo svoje terjatve.

Poziv upnikom! Živinorejska zadruga v Tomišlju r. z. z. o. p. je stopila v likvidacijo, ki je tudi vpisana v zadrudnem registru. — Upniki zadruga se pozivljajo, da zadrugi prijavijo svoje terjatve.

Poziv upnikom! Živinorejska zadruga na Breznici, r. z. z. o. z., je stopila v likvidacijo, ki se je vpisala v zadrudni register. — Upniki zadruga se pozivljajo, da prijavijo svoje terjatve.

Živinorejska zadruga v Cerkljah za občino in župnijo Cerklje, r. z. z. o. z., se je po sklepu občnega zbora z dne 29. januarja 1922 razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidatorji: Janez Bučar v Pšenični Polici št. 1; Franc Dolinar, župnik v Cerkljah; Franc Kepic, na Zg. Zrniku 47. Podpis firme: Likvidatorji skupno podpisujejo likvidacijsko firmo. Upniki zadruga se pozivljajo, da prijavijo svoje terjatve.

Poziv upnikom! Kmečka posojilnica in hranilnica v Dragi, r. z. z. n. z., je stopila v likvidacijo, ki je tudi vpisana v zadrudnem registru. Likvidatorji so dosedanji člani načelstva. Upniki se pozivajo, da se zglase pri zadrugi.

Poziv upnikom! Kmetijsko društvo v Dolenjivasi pri Cerknici, r. z. z. o. z., je na podlagi obč. zbora z dne 28. avgusta 1921 prešla v likvidacijo, ki se je vpisala v zadrudnem registru dne 12. aprila 1922. Likvidacijska firma: Kmetijska gosp. zad. v Dolenjivasi pri Cerknici r. z. z. o. z., v likvidaciji. Likvidatorji so dosedanji člani načelstva. Upniki zadruga se pozivljajo, da priglasijo svoje terjatve.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sorici, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 30. julija 1922 ob 2. uri popoldne v stari šoli. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev rač. zaključkov za leta 1918 do 1921. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Prememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Elektrostrojne zadruga v Sorici, r. z. z. o. z. se bo vršil 23. julija ob pol 3 popoldne v stari šoli. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključkov za leta 1918 do 1921. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruga v Srakovljah, r. z. z. o. z., se bo vršil 23. julija ob 3. uri pop. v zadrudni mlekarni v Srakovljah. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1921. 3. Sklepanje o razdružbi zadruga. 4. Volitev načelstva. 5. Slučajnosti. — Ako bi ta obč. zbor ne bil sklepčen v smislu § 42, odst. 3. zadrudnih pravil, sklicuje se tem potom v smislu § 42 odst. 4. zadrudnih pravil drugi občni zbor za (danj) 30. julija ob 3. uri pop. na istem mestu in z istim dnevnim redom.

